

supları da Bayındır Han'ın torunları olmaktan gurur duyuyorlardı. Bununla ilgili olarak Bayındır boyunun damgasını devletlerinin resmî âlâmeti kabul etmişlerdir. Böylece Akkoyunlu paralarında, resmî vesikalarında, silâhlarında ve bayraklarında Bayındır damgası görülür. Bundan başka Bayındır, yine Bayındır Han'dan dolayı şahıs adı olarak da yaygın bir şekilde kullanılmıştır.

BİBLİYOGRAFYA:

Dîvânü lugâti't-Türk Tercümesi, I, 55-59; Fahrreddin Mübârekşah, *Târîh* (nşr. E. Denison Ross), London 1927, s. 47; Reşidüddin, *Câmi'ü't-tevârîh* (nşr. Brezin), Petersburg 1861, s. 32-38; Yazıcızâde Ali, *Tevârîh-i Âl-i Selçuk*, TSMK, Revan, nr. 1390, vr. 21^a-24^b; Faruk Sümer, *Oğuzlar: Türkmenler*, İstanbul 1980, s. 315-319; a.mlf., "Bayındır, Peçenek ve Yüreğirler", *DTCFD*, XI/3-4 (1953), s. 317-322; a.mlf., "Bayındır", *El²* (İng.), I, 1133.

FARUK SÜMER

BAYINDIR KÖPRÜSÜ

(bk. EMİR BAYINDIR KÖPRÜSÜ).

BAYKAL, Bekir Sıtkı

(1908-1987)

Türk tarihçisi.

Rize'ye bağlı Fındıklı'da doğdu. İlk ve orta tahsilini burada, yüksek tahsilini Almanya'da tamamladı. 1935 yılında Türkiye'ye döndü ve o sırada Ankara Üniversitesi'nin çekirdeği sayılan Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde akademik çalışmalara başladı. 1978 yılında emekli olunca kadar burada görev yaptı. Kısa bir süre Atatürk Üniversitesi rektörlüğünde bulundu; ayrıca bazı yabancı üniversitelerde misafir profesör olarak çalıştı. Uzun yıllar Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde Yeniçağ Kürsüsü başkanlığı yaptı. 1950-1951 öğretim yılında fakülteye dekan oldu. 1960 yılı sonunda çalışmalarına başlayan Temsilciler Meclisi'ne üniversite kontenjanından üye seçildi. 1943 yılında Türk Tarih Kurumu üyesi oldu; 1983'te bu kurumun yeniden düzenlenmesinden sonra da üyeliği devam etti. 1987'de Ankara'da vefat etti.

İlmî çalışmalarına Almanya'da, mezuniyet tezi olarak aldığı Bağdat demiryolu konusunu incelemekle başladı. Bu arada Fransızca ve İngilizce de öğrendi. Türkiye'ye dönüp üniversiteye girince bilhassa I. Meşrutiyet dönemi üzerinde durdu. Yaptığı bir dizi metin neşri ve kaleme aldığı makalelerden başka bazı önemli

tarih araştırmalarını ve fikir eserlerini Türkçe'ye kazandırdı. Bunlar arasında N. Yorga'nın *Osmanlı Tarihi* başta gelir. Yapılan görev taksimi sırasında kendisine bu eserin beşinci cildinin tercümesi işi verilmişti. Kısa zamanda bitirdiği metni, diğer ciltlerin gelmemesi üzerine Türk Tarih Kurumu yayımlamayınca Ankara Üniversitesi neşriyatı arasında yayımladı (1948). Ranke, Burckhard, Momsen, Droysen gibi çağdaş tarihçilerin bazı önemli eserlerini Millî Eğitim Bakanlığı'nın Dünya Edebiyatından Tercümeler serisinde birer önsöz ilâvesiyle neşretti.

Tarih metinleri neşriyatı arasında Ali Fuat Türkogeldi'nin *Mesâil-i Mühimme-i Siyâsiyye* (I-III, Ankara 1950, 1957, 1966) ve Mâbeyinci Fahri Bey'in Yıldız mahkemesine ışık tutan *İbretnümâ* (Ankara 1968) adlı eserlerini yeni harflere çevirdi. Faik Reşit Unat'ın tamamlamadığı *Osmanlı Seferleri ve Sefâretnâmeleri* (Ankara 1968) adlı eserini notlar ve ilâvelerle neşretti. Ayrıca Peçevi'nin *Tarih*'ini sadeleştirerek yayımladı (I-II, Ankara 1981-1983). Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü arşivinde bulunan Erzurum Kongresi'yle ilgili vesikalarla tasnifine memur edildiği Cumhurbaşkanlığı Arşivi'ndeki belgeleri yeni harflere çevirdi.

Bekir Sıtkı Baykal *Türk Ansiklopedisi*'nde de çeşitli görevler yaptı. Burada çok sayıda madde kaleme aldığı gibi maddelerin çoğu da kontrolünden geçti. *İslâm Ansiklopedisi* için de "Mustafa III" ve "Râgıp Paşa" maddelerini yazdı. Uzun yıllar üniversitede Avrupa tarihi derslerini okuttu. Yılların birikimini *Yeni Zamanlarda Avrupa Tarihi* (Ankara 1961) adlı kitabında topladı. Üyesi bulunduğu Türk Tarih Kurumu'nun *Belleten* adlı dergisinde sahasıyla ilgili çeşitli makaleleri yayımlandı. Ayrıca Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin aynı adla çıkan dergisinde ve *Tarih Araştırmala-*

rı Dergisi'nde makaleler kaleme aldı. Bu arada Ankara Üniversitesi'nin çeşitli fakültelerinde yıllarca inkılâp tarihi dersleri verdi. Baykal'ın Türk Dil Kurumu yayınları arasında çıkan *Tarih Terimleri Sözlüğü* (Ankara 1974, 1981) adlı bir eseri de vardır.

BİBLİYOGRAFYA:

Fahri Çoker, "Prof.Dr. Bekir Sıtkı Baykal", *Türk Tarih Kurumu, Kuruluş Amacı ve Çalışmaları*, Ankara 1983, s. 585-590; Mahmut H. Şakiroğlu, "Prof.Dr. Bekir Sıtkı Baykal, 1908-1987", *Erdem*, III/8, Ankara 1987, s. 535-550.

MAHMET H. ŞAKIROĞLU

BAYKARA, Abdülbâki

(1883-1935)

Mevlevî şeyhi, şair.

20 Temmuz 1883'te Yenikapı Mevlîhânesi'nde doğdu. Babası aynı mevlîhânenin şeyhi Mehmed Celâleddin Dede, annesi Nazife Zeliha Hanım'dır. Dört yaşında dedesinden bed'i besmele* ettikten sonra Muallim Mûsâ Dede'den Kur'an okudu. 1888 yılında Molla Gürânî semtindeki Dârüttahsîl adlı özel mektebe başladı; daha sonra Dâvud Paşa Rüşdiyesi'ni bitirdi (1897). Ayrıca zamanın tanınmış âlimlerinden de dersler alarak kendini yetiştirdi. Babasından *Meşnevî* okuyarak başladığı bu tahsile Demircili Ahmed Fuad Efendi'den sarf, nahiv, mantık; Beyazıt Devlet Kütüphanesi hâfız-ı kütüb*'ü İsmail Saib Efendi'den (Sencer) meânî, kelâm, akaid, *Şahîh-i Buḥârî* ve *Şifâ-i Şerif*; mesnevihan Esad Dede'den Farsça; Sütlüce'deki Sâdî Dergâhı şeyhi ve Meclis-i Meşâyih reisi Hâsîrîzâde Mehmed Elif Efendi'den tasavvuf ve *Meşnevî* dersleri alarak devam etti. Bu devrenin sonunda Elif Efendi'den *Meşnevî* (1906), İsmail Saib Efendi'den de ilmiye (1908) icâzetnâmeleri aldı. Babasının hastalığını ileri sürerek Konya'ya yaptığı müracaat üzerine Şeyh Abdülvâhid Çelebi tarafından 1903'ten itibaren dergâhta vekâleten ism-i celâl zikri ve mukabele* yapmasına izin verildi. Bu vazifesine devam etmekte iken 30 Mayıs 1908'de babasının vefatı üzerine boşalan şeyhlik makamına asâleten tayin edildi (24 Temmuz 1908). Üç ay sonra da Abdülvâhid Çelebi tarafından dergâhın mesnevihanlığını yürütmekle görevlendirildi.

Mehmed Abdülbâki Efendi 1909'da Meclis-i Meşâyih âzâlığına tayin edildi ve bu görevini dokuz yıl kadar sürdürdü. Bu vazifedeyken I. Dünya Savaşı sı-

Bekir
Sıtkı
Baykal